

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2019

Jasmin Rantala

HUOLTAJIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

– yhden päiväkotiryhmän lasten huoltajien
näkemyksiä

Jasmin Rantala

HUOLTAJIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

- yhden päiväkotiryhmän lasten huoltajien näkemyksiä

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia lasten huoltajien osallisuuden toteutumista yhdessä päiväkotiryhmässä. Tavoitteena oli löytää uutta tietoa ja kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi. Huoltajien osallisuutta selvitettiin kysymällä, miten heidän mielestään osallisuus toteutuu ja millaisia uusia ideoita heillä olisi kasvatusyhteistyöhön. Tutkimuksesta saadut tulokset on tarkoitus hyödyntää päiväkotiryhmässä huoltajien osallisuuden kehittämiseksi.

Teoreettiset viitekehykset tutkimukselle olivat muun muassa Bronfenbrennerin ekologinen teoria, kasvatusyhteistyö sekä aiemmat tutkimukset huoltajien osallisuuden toteutumisesta. Tutkimus toteutettiin keskisuuren kunnan yhden päiväkodin päiväkotiryhmän lasten huoltajille tehdyllä kyselyllä marraskuussa 2018. Tutkimus on laadullinen tutkimustyö. Tiedonkeruu tapahtui paperisella kyselylomakkeella, jossa oli avoimia- ja monivalintakysymyksiä.

Tutkimustulosten mukaan huoltajien osallisuus päiväkotiryhmässä toteutui hyvin. Huoltajat kokivat saavansa osallistua ja olla osallisina lapsensa varhaiskasvatuksessa. Tuloksista kävi ilmi, että huoltajat olivat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön päiväkodin kanssa. He kokivat informaation päiväkodin ja kodin välillä toimivaksi. Kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi löytyi. Huoltajat toivoivat lisää yhteistä tekemistä. Toivottiin muun muassa erilaisia toiminta- ja puuhapäiviä.

ASIASANAT:

varhaiskasvatus, huoltajien osallisuus, kasvatusyhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

2019 | 34 pages, 5 pages in appendices

Jasmin Rantala

PARENTAL INVOLVEMENT EARLY CHILDHOOD EDUCATION

- views of child parents of one day care centre group

The purpose of this research was to study the implementation of child parents' involvement in one day care group. The aim was to find new information and ideas for development to increase the parental involvement. Parents' involvement was clarified by asking how they feel that participation takes place and what kind of new ideas they would have for educational cooperation. The results of this study will be used in the day care group to develop the involvement of the parents.

Theoretical frameworks for the research were, for example, Bronfenbrenner's ecological theory, cooperation in education and previous studies on the implementation of parental involvement. The study was carried out in November 2018 by a questionnaire for the child parents' at one day care group of one day care centre in a medium-sized municipality. The study is a qualitative research. Data collection took place on a paper questionnaire with open and multiple-choice questions.

According to the results of the research the parental involvement in the day care group was good. The parents felt that they could participate and be involved in the early childhood education of their children. The results showed that parents were very satisfied with the cooperation with the day care center. They felt that information between the day care center and home was working well. Development ideas for increasing the involvement of parents were found. Parents hoped for more joint activities. Among other things, they hoped for special events and activity days.

KEYWORDS:

early childhood education, parental involvement, educational cooperation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 HUOLTAJIEN OSALLISUUS PÄIVÄKODISSA	7
2.1 Osallisuuden käsite	7
2.2 Huoltajien osallisuuden toteutuminen päiväkodissa	10
3 KASVATUSYHTEISTYÖ	14
3.1 Kasvatusyhteistyön lähtökohdat	14
3.2 Kasvatusyhteistyön muotoja	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	21
4.2 Tutkimusmenetelmä	22
4.3 Tutkimusaineiston hankinta ja analysointi	23
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
5.1 Huoltajien näkemyksiä osallisuuden toteutumisesta	25
5.2 Huoltajilta tulleita kehittämissuhteita	27
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	29
6.1 Tulosten tarkastelu	29
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	30
6.3 Pohdintaa	31
LÄHTEET	33

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuslupa-anomus
- Liite 2. Saatekirje huoltajille
- Liite 3. Huoltajien kyselylomake

KUVIOT

Kuvio 1. Osallisuuden ja toimijuuden keskinäinen suhde. (Turja & Vuorisalo 2017, 46).7

Kuvio 2. Huoltajien, lapsen ja kasvattajien vuorovaikutuskolmio. (Koivunen 2009, 156).

1 JOHDANTO

Tutkimukseni on laadullinen tutkimustyö, jonka tarkoituksena oli tutkia lasten huoltajien osallisuuden toteutumista yhdessä päiväkotiryhmässä. Toimeksiantaja tutkimukselle oli keskisuudessa kunnassa oleva päiväkoti, joka halusi saada uutta tietoa huoltajien osallisuuden toteutumisesta sekä myös kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi. Tutkimuksesta saadut tulokset on tarkoitus hyödyntää päiväkotiryhmässä huoltajien osallisuuden kehittämiseksi.

Huoltajien osallisuus on ajankohtainen aihe, sillä uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistiin vuonna 2018 ja perusteissa korostetaan huoltajien osallisuuden tärkeyttä. Minulla on tähän aiheeseen suuri mielenkiinto ja olen kiinnostunut kehittämään osallisuutta yhdessä huoltajien kanssa. Koen todella tärkeäksi sen, että huoltajien mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Suunnitelman perusteiden laatimista ohjaa varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen tavoitteista. (Opetushallitus 2018, 7.)

Varhaiskasvatuslaissa (580/2015, 1 §) todetaan, että varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, hoidon ja opetuksen muodostama kokonaisuutta, jonka pääpainopiste on pedagogiikka. Tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Sekä toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015, 2 a §.)

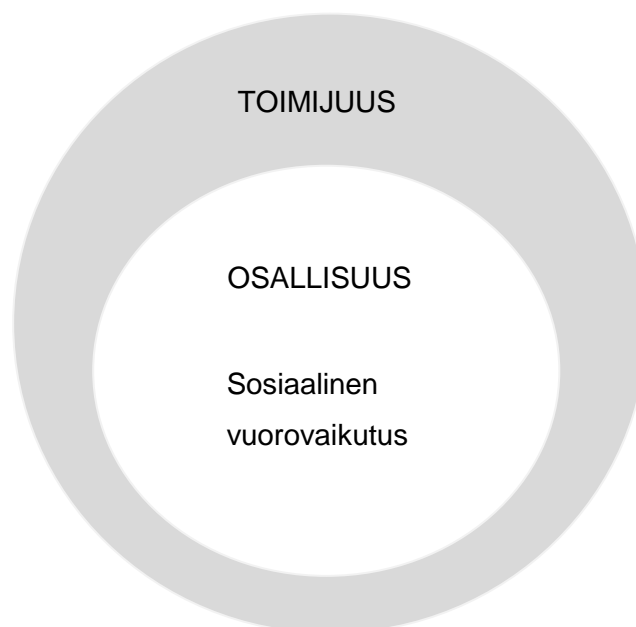
Tutkimustyön tietoperustassa käsitellään muun muassa huoltajien osallisuutta, kasvatusyhteistyötä ja Bronfenbrennerin ekologista teoriaa. Tämän jälkeen kerron tutkimustyöni toteutuksesta ja tuloksista. Viimeinen pääluku on pohdintaa ja arviointia.

2 HUOLTAJIEN OSALLISUUS PÄIVÄKODISSA

2.1 Osallisuuden käsite

Kun lähdetään tutkimaan osallisuutta, on aluksi hyvä selvittää mitä osallisuudella tarkoitetaan. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan osallisuus ymmärretään tunteena, joka muodostuu henkilön ollessa osallisena jossakin yhteisössä. Osallisuus yhteisöissä tulee ilmi tasavertaisuutena, luottamuksena ja arvostuksena. Sosiaaliset verkostot ja osallisuuden kokeminen ovat suojaavia tekijöitä syrjäytymistä ja hyvinvointivajeita vastaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Osallisuus on toimijuutta, se toteutuu sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa ja vaatii vastavuoroisuutta. Osallisuus ei ole vain osallistumista järjestettyyn toimintaan. Aikuisilla ja lapsilla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa omaan ja yhteiseen toimintaan, tämä edellyttää kuulluksi tulemistä ja muiden kuuntelemista. Osallisuuden peruslähtökohta on kuulluksi tuleminen ja osallisuuden perusta on luottamus itseensä sekä muihin. Seuraava kuvio (kuvio 1) kuvaa osallisuuden ja toimijuuden keskinäisen suhteen. (Turja & Vuorisalo 2017, 46, 49.)

Kuvio 1. Osallisuuden ja toimijuuden keskinäinen suhde. (Turja & Vuorisalo 2017, 46).

On oleellista ja tärkeää selvittää myös osallistumisen käsitettä. Osallistumisen käsitteeseen liittyy kolme ulottuvuutta. Nämä ulottuvuudet ovat sosiaalinen, toiminnallinen ja kansalaisosallistuminen. Sosiaalisella ulottuvuudella tarkoitetaan, että osallistuminen on mahdollista silloin kun toiminnassa on useita ihmisiä mukana. Toiminnallinen ulottuvuus kuvaa sitä, että osallistuminen on aktiivista toimintaa. Kansalaisosallistumisen ulottuvuudella taas tarkoitetaan sitä, että osallistuminen nähdään mahdollisuutena yhteisten asioiden hoitamiseen. (Jelli 2018.)

Osallisuus on subjektiivinen ja kokonaisvaltainen tunne siitä, että yksilö voi vaikuttaa omaan elämäänsä. Tämä on siis eri asia kuin osallistaminen ja on enemmän kuin osallistuminen. Osallisuuden syntyminen kuitenkin yleensä tarvitaan osallistamista. Ilman yhteisön ja yksilön välistä kumppanuutta ja vuorovaikutusta osallisuus ei toteudu. Osallisuuden edellytyksiä ovat avoin, myönteinen ja kannustava ilmapiiri. Osallisuuden pohja rakentuu päiväkodin ja huoltajien väliselle yhteistyölle sekä myöskin päiväkodissa olevalle toimintakulttuurille. (Heinonen ym. 2016, 229.) Osallisuus voi olla yksilön kokemaa tai yhteiskunnan rakenteiden tarjoamia mahdollisuuksia osallisuuteen (Pukari 2006, 1). Osallisuudessa on loppujen lopuksi kysymys ihmisen identiteetin kokemuksesta sekä mahdollisuudesta olla yhteisöllisessä prosessissa mukana (Kaskela & Kekkonen 2006, 25).

Osallisuuden kokemukset herättävät lapsissa sekä aikuisissa erilaisia tunteita. Näitä tunteita ovat muun muassa hyväksytyksi tuleminen, yhteenkuuluvuus ja ilo ryhmän yhteisestä sekä omasta osaamisesta ja myöskin haasteista selviämisestä. Osallisuudelle positiivista ja myönteistä ilmapiiriä voidaan ryhmässä vahvistaa dokumentoimalla yhteisiä projekteja. Lasten osallisuuden lähtökohtana on varhaiskasvattajien näkemys lapsesta toimijana, eli lasten osallisuus ei ole vain osallisuutta edistäviä projekteja tai yksittäisiä toimintatapoja. Kaikkien lasten kohdalla osallisuuden mahdollistaminen tarkoittaa eri asioita. Osallisuuden edellytyksiä on tarkasteltava ja tuettava yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla. (Turja & Vuorisalo 2017, 50, 54.) Osallisuus rakentuu pitkälti, kun ollaan vuorovaikutuksessa toisiin aikuisiin ja lapsiin. Kun lapsi kokee tulevansa ymmärretyksi ja kuulluksi niin silloin osallisuus toteutuu. (Järvinen & Mikkola 2015, 17.)

Maaret Vuorenmaa (2016) on tehnyt väitöskirjan aiheesta äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Vuorenmaan tutkimustulosten mukaan huoltajien osallisuus toteutui hyvin perheessä ja lasten palveluissa. Vuorenmaa sanoo osallisuuden määrittelyn olevan melko hankalaa, koska osallisuus on moniulotteinen ja abstrakti käsite. Osallisuudelle on kuitenkin tullut muutamia

lähikäsitteitä. Käsitteitä ovat muun muassa osallistuminen (participation), voimaantuminen (empowerment) sekä minä-pystyvyys (self-efficacy). Kirjallisuudessa näitä ei paljon käytetä, sillä näillä voidaan tarkoittaa samaa asiaa osallisuuden kanssa, osallisuuden osatekijöitä sekä edellytyksiä tai seurauksia. Vuorenmaa toteaa myös, että osallisuuden osatekijöitä ovat voimaantuminen ja osallistuminen. Osallistuminen tarkoittaa yksilön osallistumisesta vaikuttamiseen ja päätöksentekoon. (Vuorenmaa 2016, 9, 19–20, 23.) Voimaantumisen käsite taas pohjautuu ajatukseen, että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä sekä myös kaikilla ihmisillä on kykyjä ja vahvuuksia. On muistettava, että ilman osallisuutta voimaantuminen ei toteudu. Yhteisö voi joko vaikeuttaa tai tukea toiminnallaan ihmisten osallistumista ja voimaantumisen tunnetta. (Määttä & Rantala 2016, 158–159.)

Osallisuuden laadun kehittäminen on yhteisössä yhdessä reflektoiden tapahtuvaa. Täytyy muistaa, että osallisuuden kokeminen on aina henkilökohtaista. Toimintaympäristön rakentaminen, uudistaminen sekä ylläpitäminen on varhaiskasvattajan tehtävä. Lapselle on myöskin annettava mahdollisuus osallistua toimintaympäristön rakentamiseen. (Vilpas & Tast 2011, 146.) Laadukas varhaiskasvatus toteutuakseen vaatii varhaiskasvattajien ja huoltajien tiivistä yhteistyötä lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen edistämiseksi. Huoltajien osallisuudella on myös tärkeä rooli lasten hyvinvoinnin turvaamisessa. (Heinonen ym. 2016, 229–230.)

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin keskeisin päämäärä on laadukkaan toiminnan ylläpitäminen ja kasvatustoiminnan kehittäminen (Hujala ym. 2007, 153). Laadun käsitteelle on vaikea antaa pelkästään yhtä määritelmää. Kun kuvataan laadun käsitettä, niin kuvaaminen on aina suhteellista riippuen määrittäjän omista intresseistä, tarpeista ja pyrkimyksistä. Yleensä laatu liitetään asiakastyytyväisyyteen. Varhaiskasvatusta ohjaavat asetukset, lait ja linjaukset, nämä antavat tietyt lähtökohdat varhaiskasvatukselle. Asiantuntijoiden ja tutkimuksen tehtävä varhaiskasvatuksessa on asettaa linjaukset laadun arvioinnille ja kehittämiselle. Sen tarkoituksena on, että ne auttavat ja palvelevat toimintaa arjessa ja myös sen arviointia osallistujien näkökulmasta. (Hujala ym. 2007, 157, 160.)

Kirsti Karila (2016) on tehnyt tilannekatsauksen nimeltään Vaikuttava varhaiskasvatus. Karilan tekemän varhaiskasvatuksen tilannekatsauksen tavoite on aineksien tarjoaminen suomalaisen varhaiskasvatuksen kehittämiseen (Opetushallitus 2016, 8). Hän sanoo katsauksessaan, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella näyttää olevan myönteinen merkitys yhteiskunnalle ja yksilöille. Varhaiskasvatus on monella eri tavalla vaikuttavaa.

Yksi keskeisin näkökulma, jonka kautta varhaiskasvatusta tarkastellaan on vaikuttavuus. Vaikuttavuuden näkökulma on ollut näkyvämmän ja enemmän esillä kansainvälisessä keskustelussa varhaiskasvatuksesta ja sen merkityksestä kuin suomalaisessa keskustelussa. Tutkimustieto, joka koskee varhaiskasvatuksen vaikutuksia, on merkityksellistä erityisesti lasten huoltajille. (Opetushallitus 2016, 7.)

Karilan (2016) mukaan yksi keskeinen varhaiskasvatuksen laatutekijä on henkilöstön ammattitaito. Toinen laatutekijä on lasten ja aikuisten suhdeluku sekä lapsiryhmien koko. Tämä perustuu siihen, että lasten oppimisen sekä elämänlaadun kannalta on hyvin merkityksellistä, millaiseksi vuorovaikutusympäristö muodostuu varhaiskasvatuksessa. Kolmas laatutekijä on lasten ja varhaiskasvattajien välinen vuorovaikutus. Tämä on erityisen tärkeää erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla. (Opetushallitus 2016, 25–27.)

2.2 Huoltajien osallisuuden toteutuminen päiväkodissa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 mukaan inklusiivisessa toimintakulttuurissa on tarkoitus edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä myös tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Huoltajien, lasten ja varhaiskasvattajien aloitteita ja mielipiteitä täytyy kuunnella ja arvostaa. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden kehittämistä. Perusteissa korostetaan, että lasten sekä huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin vahvistaa ja edistää osallisuutta. Varhaiskasvattajilla on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta. Huoltajille täytyy järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toimintaan. Myöskin heille täytyy järjestää mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen arviointiin ja suunnitteluun. (Opetushallitus 2018, 16, 30.)

Viime vuosien aikana varhaiskasvatuksessa on puhuttu jonkun verran huoltajien osallisuudesta, mutta enemmän on kuitenkin vielä puhuttu lasten osallisuudesta. Nyt on kuitenkin julkaistu uudet Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, jossa korostetaan ja pidetään tärkeänä päiväkodin ja huoltajien välistä yhteistyötä ja huoltajien osallisuutta. (Heinonen ym. 2016, 229.)

Väitöskirjassaan Vuorenmaa toteaa, että tutkimuksia jotka käsittelevät huoltajien osallisuutta on tehty vielä aika vähän (Vuorenmaa 2016, 25). Maija Tanneraho (2014) selvitti pro gradu -tutkielmassaan huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen-

tarkoituksena oli tuoda esille huoltajien osallisuuden elementtejä. Tutkimustulosten mukaan huoltajien osallisuutta edistäviä elementtejä olivat yhteistyö, vuorovaikutus, kunnioitus, suvaitsevaisuus, luottamus ja huoltajien ohjaaminen varhaiskasvatuksen kontekstissa. (Tanneraho 2014, 46.)

Keskeisiä asioita vuorovaikutuksessa ovat kuuntelu ja toisen kuuleminen. Jos kuuntelija ei pysty luomaan myönteistä ja turvallista ilmapiiriä niin kuunteleminen ei luonnistu. Kuulluksi tuleminen on aina tärkeä kokemus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) Kuunteleminen ja kuuleminen eivät tarkoita samaa asiaa. Kuunteleminen on aktiivista toimintaa, jossa on mukana muistamista ja tulkintoja. Ja kuuleminen on aistihavaintoja. (Nummenmaa & Karila 2011, 49.)

Kunnioitus on sitä, että arvostaa ja hyväksyy toisen ihmisen. Myönteisyys sekä avoimuus ovat sellaisia asioita, minkä kautta ihminen ymmärtää että häntä arvostetaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.) Mukanaan kunnioitus tuo luottamusta. Ihmiset kaipaavat toisiltaan kunnioitusta ja kunnioittamisen tarve ei missään elämäntilanteessa häviä. Jos ihmisen mielipiteitä ei kunnioiteta, niin tällöin hän kokee vuorovaikutuksen lamaannuttavana. Toimiva kommunikaatio edellyttää sitä, että toisen erilaisuutta kunnioitetaan ja näkemysten eroja selvennetään neuvottelemalla ja myöskin kyselemällä. (Salminen & Tynninen 2011, 37.)

Luottamus syntyy kunnioituksen ja kuulemisen periaatteista. Sen syntymiseen tarvitaan yhteisiä kohtaamisia, aikaa sekä paljon vuoropuhelua. Luottamus rakentuu myös silloin, kun huoltajille luodaan mahdollisuus vaikuttaa lapsensa kasvatukseen, hoitoon ja opetukseen. Huoltajien ja varhaiskasvattajien väliselle vuoropuhelulle on luotava luottamuksellinen ilmapiiri. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.) Rehellisyys, aika, yhteisymmärrys sekä uskallus kasvattavat luottamusta. Luottamuksen syntymiseen vaaditaan ihmisen tunne ja kokemus siitä, että häntä ymmärretään, kuunnellaan ja kunnioitetaan. (Salminen & Tynninen 2011, 37–38.)

Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro on tehnyt tutkimuksen, jossa on selvittänyt huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden osallisuutta pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Heidän tutkimustulosten perusteella huoltajien osallisuus ilmenee parhaiten päivittäisissä kohtaamisissa eli haku- ja tuontilanteissa lasta koskevien kysymysten sekä myös aloitteiden muodossa. Ja huoltajien suurimmat muutostoiveet koskivat tiedonkulkua. (Venninen ym. 2011, 1.)

Huoltajien osallisuutta lapsen varhaiskasvatuksessa esitetään lisättäväksi. Tulisi järjestää tilaisuuksia, joissa huoltajat saisivat keskustella oman lapsen hoidosta sekä myös muiden huoltajien kanssa yhdessä lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta. Perheille tulee järjestää mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja osallistua sen arviointiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.)

Vuorenmaan (2016) mukaan huoltajien osallisuutta pidetään edellytyksenä perheen kyyllle kohdata elämänmuutoksia, selviytyä haastavista ja vaikeista elämäntilanteista sekä kehittyä paremmaksi tulevien haasteiden tullessa eteen. Huoltajien osallisuutta on kuvattu poluksi vahvaan vanhemmuuteen ja samalla huoltaja omaksuu todella aktiivisen roolin lapsensa elämässä. Osallisuutta on myös se, kun huoltaja kasvattaa lasta lapsen vahvuuksiin keskittymällä sekä ohjaamalla ja tukemalla lasta. Joissain määritelmässä huoltajan osallisuus tarkoittaa lapsen kanssa olevaa yhteistä aikaa ja osallistumista kodin ja lapsen hoitoon. Lapsen asioiden käsittelyssä huoltajien osallisuus tarkoittaa huoltajan vaikuttamista sekä osallistumista lasta koskevissa asioissa aina, kun lapseen liittyviä päätöksiä tehdään esimerkiksi perheen käyttämissä palveluissa. Huoltajan osallisuutta on kyky hankkia lapselle omatoimisesti palveluita, toimia lapsensa puolesta puhujana sekä ottamalla osaa hoidon toteuttamiseen, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sekä tietysti kantaa vastuuta ja ratkaista ongelmia yhdessä varhaiskasvattajien kanssa. (Vuorenmaa 2016, 24.)

Kronqvist ja Jokimies (2008) ovat tutkineet huoltajien näkemyksiä varhaiskasvatuspalvelujen laadusta. Heidän tutkimukseensa osallistui yli 3000 perhettä. Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvatuspalvelutarjontaan oltiin ihan tyytyväisiä. He kertoivat saaneensa huoltajilta paljon ideoita yhteistyön kehittämiseen. Huoltajat toivoivat muun muassa erilaisia keskustelupalstoja, joilla asiantuntijat ja huoltajat voisivat keskustella lasten kasvatuksesta. (Kronqvist & Jokimies 2008, 5.) Huoltajat olisi tärkeä saada mukaan varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja kehittämiseen. Tämä vaatii avointa vuorovaikutussuhdetta ja huoltajien aktiivista osallistumista varhaiskasvatuksen arkeen. Esimerkiksi vanhempainilloissa on hyvä kysyä huoltajien mielipiteitä. (Heinonen ym. 2016, 232.)

Kronqvist ja Jokimies (2008) kertovat tutkimuksessaan myös, että huoltajien osallisuutta varhaiskasvatukseen pidetään tärkeänä varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä. Huoltajien osallisuus voi toteutua monella eri tavalla. Huoltajat voivat esimerkiksi itse aktivoitua yhteistyöhön tai sitten päiväkotit voi tukea huoltajia monin eri tavoin ottamaan kantaa ja tukea lapsiaan varhaiskasvattajien kanssa yhteistyössä. Tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusta on huoltajien mielipiteiden kuuntelu. (Kronqvist & Jokimies 2008, 15.)

Yhteisten kokemusten vaihtoa ja jakamista pidetään osallisuuden lähtökohtana. Voidaan sanoa, että osallistumista vaativampaa on osallisuus. Varhaiskasvattajien ja hoitajien vuorovaikutuksessa syntyy ja rakentuu osallisuus. Vuorovaikutus vahvistaa hoitajien luottamusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27.)

3 KASVATUSYHTEISTYÖ

3.1 Kasvatusyhteistyön lähtökohdat

Tällä hetkellä puhutaan huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä kasvatuskumppanuus käsitteen sijaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 korostetaan yhteistyötä. Yhteistyön tarkoituksena on tukea lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä niin, että jokainen lapsi saa opetusta, kasvatusta sekä hoitoa oman kehityksensä mukaisesti. Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on suuri ja tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on vastuu yhteistyön toteutumisesta. Tavoitteena on, että varhaiskasvattajat ja huoltajat sitoutuvat yhdessä lasten terveen ja turvallisen kasvun, oppimisen ja kehityksen edistämiseen. Tasa-arvoinen vuorovaikutus ja kunnioitus sekä luottamuksen rakentaminen tukevat kasvatusyhteistyötä. (Opetushallitus 2018, 33–34.) Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on huoltajien ja varhaiskasvattajien välistä keskinäistä ja molemmin puolin tapahtuvaa vuorovaikutusta. Ja tätä ohjaavat kunnioituksen, kuulemisen, dialogisuuden ja kunnioituksen periaatteet. (Heinonen ym. 2016, 225.)

Urie Bronfenbrenner oli yhdysvaltalainen psykologi. Hän on kehittänyt ekologisen teorian. Ja ekologisen teorian pohjalle rakentuu kontekstuaalisen kasvun malli. Ekologisen teorian mukaan lapsen oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa hänen lähiympäristön kanssa. Tässä teoriassa ympäristön ja lapsen välistä vuorovaikutusta tarkastellaan neljällä eri tasolla. Bronfenbrennerin mukaan nämä tasot ovat mikrosysteemi, mesosysteemi, eksosysteemi ja makrosysteemi. (Salminen & Tynnenen 2011, 17.) Kasvatuksen ja kasvun perusidea kontekstuaalisen kasvun mallissa on vuorovaikutusprosessi. Tämä muotoutuu sosiaalisen ympäristön ja yksilön käyttäytymisen yhteisrakentumisena. (Hujala ym. 2007, 21.) Lapsi on keskiössä ja osa toimintaa. Hän on vuorovaikutuksen aktiivinen puoli, vaikuttaa ympäristöönsä ja näissä tapahtuviin muutoksiin. Lapsi saa muutosten kautta vaikutteita kasvuun ja omaan toimintaan. (Salminen & Tynnenen 2011, 20.)

Mikrosysteemi on yksilön eli lapsen välitön ympäristö. Se muodostuu henkilöiden välisistä suhteista, toiminnoista ja rooleista, joita lapsi kokee omassa ympäristössään esimerkiksi kotona. Lapsen merkittävin vuorovaikutussuhde varhaislapsuudessa rakentuu lapsen ja huoltajien välille. (Hujala ym. 2007, 22.) Lapsen lähitasoihin kuuluu muun mu-

assa varhaiskasvatusympäristö, perhe ja isovanhemmat (Venninen ym. 2011, 5). Lapsen kasvatusympäristöjen välistä yhteistyötä sanotaan mesosysteemiksi. Kun lapsi osallistuu aktiivisesti toimintaympäristössään, niin tällöin lapsi vaikuttaa mesosysteemiin ja sen toimintoihin omien vuorovaikutussuhteidensa kautta. (Hujala ym. 2007, 23.)

Eksosysteemi on taas lapsen toimintaympäristön laajentumista. Tässä systeemissä lapsi itse ei toimi eikä osallistu aktiivisesti toimintoihin. Mutta tapahtumat vaikuttavat lapseen välillisesti päiväkodin työntekijöiden, huoltajien sekä muiden kasvattajien kautta. Eksosysteemi varhaiskasvatuksessa muotoutuu päiväkodin työntekijöiden henkilökohtaisen elämän lisäksi tekijöistä, mitkä muokkaavat ammatillisuutta. Ja näitä asioita ovat esimerkiksi työskentelyolosuhteet ja työntekijöiden koulutustausta. Osasysteemejä eksosysteemissä ovat muun muassa sosiaalis-taloudelliset tekijät, vapaa-ajan viettoon liittyvät tekijät ja tukipalvelut. (Hujala ym. 2007, 25.)

Yhteiskunnan kulttuurista ja sosiaalista todellisuutta sanotaan makrosysteemiksi. Tämä viittaa osakulttuurin tai kulttuurin institutionaalsiin malleihin. Näitä ovat kasvatukselliset, sosiaaliset sekä lakijärjestelmät. Yhteiskunnan ideologinen taso määrittää ne toimenpiteet, joilla yhteiskunta tukee perheitä. Makrotasolta selviää myös se, että yhteiskunnassa eläminen ja asuminen pitkälti perustuu kasvatusta ja työtehtävien jakoon, varhaiskasvatuksen ja perheen välillä. Ja perheet eivät mitenkään selviä yksin kasvatustehtävässään. Ainoastaan pieni osa huoltajista kokee selviytyvänsä kasvatustyöstä hyvin. (Hujala ym. 2007, 26.)

Kontekstuaalisen kasvun malli, joka pohjautuu ekologiseen teoriaan luo perustan yhteistoimintaan perustuvalla kasvatustoteella. Malli auttaa varhaiskasvattajia tiedostamaan kasvatuksen vaikutussuhteiden moninaisuuden ja näkemään, että lapsen kasvuprosessi on osa laajaa kokonaisuutta. Päämääränä kasvatuksessa on saada systeemi toimimaan. Sanotaan, että kontekstuaalisen kasvun malli on holistinen näkökulma lapsen kasvuun. Malli kokoaa kaikenlaiset opetus- ja kasvatustilanteisiin liittyvät näkökulmat ja teoriat yhdeksi kokonaisuudeksi. (Hujala ym. 2007, 27–28.)

Lapsen kasvua tarkastellaan lapsen, kasvattajan ja systeemin yhteisenä asiana kontekstuaalisen kasvun näkökulmasta. Avainsanana kasvatuksessa on yhteistyö. Varhaiskasvatuksessa tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat huoltajat ja lapsen lähipiiriin kuuluvat henkilöt. Varhaiskasvatuksen yhteistyön edellytykset rakentuvat kasvattajan toiminnasta. Yhteistyön edellytykset ovat ymmärrys ja tieto lapsen kasvusta, kokonaisvaltainen

ja yhteisöllinen kasvattajan rooli sekä on muistettava se, että lapsi on aina yhteistyön keskiössä. (Hujala ym. 2007, 28–29.)

Varhaiskasvattajien ja huoltajien välinen yhteistyö ei kuitenkaan sulje pois lapsikohtaista kasvatusta. Lapsikohtaisessa toiminnassa on tavoitteena saada systeemin ja lapsen välinen vuorovaikutus toimimaan hyvin ja niin, että lapsella on hyvä olo. Tämä merkitsee lapsen kykyjen ja omien voimavarojen löytämistä. (Hujala ym. 2007, 29.)

Lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina kontekstuaalisen kasvun mallissa. Varhaiskasvattajien tai huoltajien toimenpiteiden seurauksena ei nähdä lasten oppimista tai kehitystä, vaan se nähdään aikuisten ja lasten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. Vuorovaikutussuhteiden rakentuminen kasvuympäristötekijöiden välille on merkityksellistä kehityksen ja kasvun kannalta. (Salminen & Tynninen 2011, 20.)

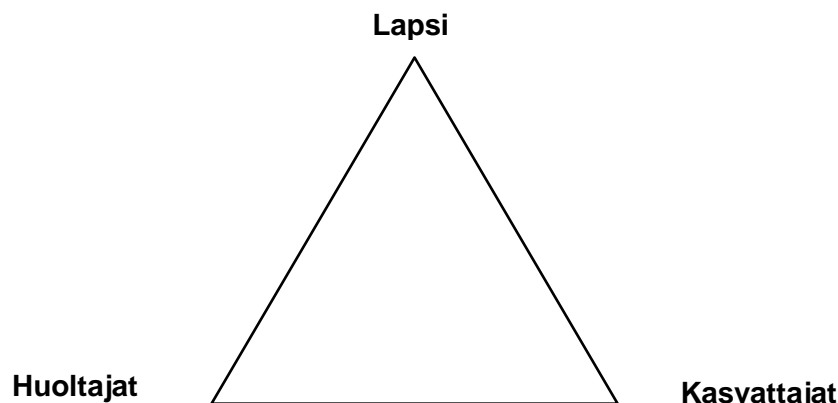
Huoltajien ja varhaiskasvattajien roolien ja suhteen syventämistä sekä monipuolistamista perheiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyössä kutsutaan huoltajien kanssa tehtäväksi yhteistyöksi. Siinä varhaiskasvattajat uudistavat ammatillista toimintatapaansa perheisiin nähden. Ja perheet saavat mahdollisuuden laajentaa sekä myöskin syventää rooliaan lapsensa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen työntekijä sitoutuu toimimaan päiväkodissa olevien lasten ja heidän huoltajiensa kanssa keskinäisen kuulemisen, tasavertaisuuden, kunnioituksen ja dialogisuuden mukaisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.)

Dialogi on vuoropuhelua ja neuvottelua. Ja siinä tavoitteena on kuunnella itseään ja myöskin muita. Se määritellään taidoksi puhua, ajatella ja toimia yhdessä. Tasa-arvoisessa puheessa toteutuu dialogi, eli toisen tietämys ei ole arvokkaampi kuin toisen. Dialogissa on hyväksyttävää erilaiset mielipiteet ja asioiden kyseenalaistaminen. (Salminen & Tynninen 2011, 38–39.) Dialogisuudella on kolme tulkintaperiaatetta. Nämä tulkintaperiaatteet ovat kuunteleminen, tietoiseksi tuleminen ja lapsen hyväksyminen. (Lundán 2009, 36.)

Dialogissa tarkoituksena ei ole suinkaan osoittaa jotain mielipidettä vääräksi tai oikeaksi, vaan tavoitteena on löytää yhteinen ja kaikkia miellyttävä tapa käsitellä kaikenlaisia näkemyksiä. Myös yhdessä ajatteleminen kuuluu dialogiin. Ja dialogi on tehokas ja hyvä kommunikaatiomuoto, koska se antaa mahdollisuuden muiden avulla oppia itsestään. Dialogin aikana on tarkoitus luoda turvallinen omien käsitysten ja kokemusten tila. (Nummenmaa & Karila 2011, 47–48.)

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön yhtenä tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen erityisen tuen tarve ja huoltajien kanssa yhdessä etsiä sopivia toimintatapoja lapsen tukemiseksi ja auttamiseksi. Kunnioitukseen, kuulemiseen ja luottamukseen perustuvassa yhteistyösuhteessa tavoitteena on, että huoltaja sekä varhaiskasvattaja voivat kertoa heti mahdollisen huolen lapsesta. Ja erityisesti ongelmatilanteissa myönteisen ja positiivisen ilmapiirin ylläpitäminen on tärkeää. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18.)

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on todella tärkeää ja sen merkitystä ei voi milloinkaan liikaa korostaa. Seuraava kuvio (kuvio 2) kuvastaa huoltajien, lasten ja työntekijöiden vuorovaikutussuhteita. Tästä kolmiosta siis selviää, että lapseen vaikuttaa työntekijöiden ja huoltajien välinen vuorovaikutus, huoltajiin vaikuttaa työntekijöiden ja lapsen välinen vuorovaikutus ja työntekijöihin taas vaikuttaa huoltajien ja lapsen välinen vuorovaikutus. (Koivunen 2009, 156.)

Kuvio 2. Huoltajien, lapsen ja kasvattajien vuorovaikutuskolmio. (Koivunen 2009, 156).

Varhaiskasvatuksen ydintehtäviä ovat hoito, kasvatusta ja opetus sekä näiden lisäksi verkostotyö (esimerkkeinä neuvola, puheterapia), huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja lastensuojelun tukitoimet (Koivunen 2009, 11). Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat tärkeää tukea huoltajille vanhemmuuteen ja heidän lastensa oppimiseen (Pukari 2006, 7).

Varhaiskasvatuslaissa kerrotaan, että päiväkodissa jokaiselle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tavoitteet. Suunnitelman laadintaan osallistuu lapsen huoltajat ja päiväkodin työntekijät. Myös lapsen mielipide on otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä. Sen toteutumisesta on arvioitava ja vähintään kerran vuodessa varhaiskasvatussuunnitelma on tarkistettava. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015, 7 a §.)

3.2 Kasvatusyhteistyön muotoja

Yhteistyöllä lapsen varhaiskasvatuksen aikana on monenlaisia tehtäviä ja muotoja. Lapsen päivittäiset kuulumiset ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa. Kannustavat, positiiviset ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Kun suunnitellaan ja toteutetaan lasten kehityksen ja oppimisen tukea niin siinä yhteistyön merkitys korostuu. (Opetushallitus 2018, 34.)

Päivittäiset kohtaamiset ja niissä tapahtuva vuorovaikutus ovat erityisen tärkeitä. Ne tapahtuvat päivittäin, kun huoltaja tuo lasta päiväkotiin ja kun hän hakee lasta pois päiväkodista. Varhaiskasvattajien on hyvä kertoa ja jakaa ajatuksia huoltajille heidän omasta lapsestaan. Luottamuksellinen vuorovaikutus varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä on aina lapsen parhaaksi ja lapsen etu. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45.) Viime vuosina kuitenkin kasvatustieteiden merkitystä on enemmän painotettu ja päivittäisiä keskusteluja ei ole enää painotettu niin paljon (Nummenmaa & Karila 2011, 78).

Tärkeää on luottamus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä. Se mahdollistaa lapsen liittyvien asioiden jakamisen. Keskustelut tulevat monipuolisemmaksi, kun huoltajat ja varhaiskasvattajat tutustuvat paremmin toisiinsa. Kasvatusyhteistyö lähtee lapsen tarpeista ja edun toteutumisesta. Tavoitteena on, että lapsi tulee nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Kasvatusyhteistyön rakentumisessa ihan ensimmäiseksi tärkeintä on tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu. Keskustelulle ja kysymyksille on hyvä varata paljon aikaa. Alkuvaiheessa tärkeää ja merkityksellistä on se, millä tavalla lapsi ja huoltajat otetaan vastaan. Sitten jatkossa päivittäisissä kohtaamisissa ja tapaamisissa rakennetaan toimiva kasvatusyhteistyö ja luottamus puolin ja toisin. Kun asiat ovat hyvin lapsella, perheellä ja varhaiskasvatuksessa niin yleensä kasvatusyhteistyö sujuu hyvin. (Heinonen ym. 2016, 226.)

Kasvatus on ennen kaikkea vuorovaikutustyötä ja kohtaamisia kaikenlaisissa vuorovaikutussuhteissa (Nummenmaa & Karila 2011, 7). Varhaiskasvattajien ja huoltajien välinen yhteistyö kattaa kaikenlaisen toiminnan sekä kasvattajien ja huoltajien välisen vuorovaikutuksen. Yhteistyö on laaja käsite ja on saanut muita käsitteitä vierelleen kuvaamaan tarkemmin sen sisältöä. Osa yhteistyötä on kotikasvatuksen tukeminen ja se tarkoittaa huoltajien ja varhaiskasvattajan välistä tavoitteellista keskustelua kasvatuseriaatteista, kasvatuksesta ja arvoista lapsen edun mukaisesti. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea huoltajien kasvatustehtävää, vaikka päävastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla.

Tämä edellyttää toimivaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Yhteistyöstä kuitenkin vastuu kuuluu päiväkodille. (Koivunen 2009, 151, 155.)

Varhaiskasvattajat osallistuvat huoltajien kanssa lapsen jokapäiväiseen hoitoon ja kasvatukseen. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä varhaiskasvattaja tulee huoltajan rinnalle ja tällä tavoin hän luo huoltajalle kokemuksen, että työntekijät toimivat lapseen liittyvissä asioissa huoltajan kanssa yhteisymmärryksessä. Varhaiskasvatuksen työntekijä tekee aloitteen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja hänellä on vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön ylläpitämisessä. Lähtökohta jaetussa kasvatustuussa on se, että huoltajat ovat vastuussa kotona lapsen kasvatuksesta ja hoidosta. Kun taas varhaiskasvattajat ovat vastuussa ajasta, jonka lapsi viettää päiväkodissa. Huoltajan ja varhaiskasvattajan välinen yhteistyö luo lapselle kokemuksen, että hänelle tärkeät aikuiset etsivät yhteisymmärrystä lapseen liittyvissä asioissa ja vaalivat toistensa suhteita lapseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21.)

Yksi huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön työmuoto on huoltajien ja varhaiskasvattajien väliset varhaiskasvatuskeskustelut (Nummenmaa & Karila 2011, 61–62). Keskeisin tehtävä varhaiskasvatuskeskustelussa on huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen lapsia ja huoltajia kuuntelemalla. Tärkeintä keskustelussa on se, että huoltajille annetaan mahdollisuus puhua avoimesti omasta lapsestaan, päivähoidosta ja kasvatuksesta. Yleensä tässä keskustelussa myös sovitaan yhteiset tavoitteet ja käytännöt. Varhaiskasvatuskeskustelun haasteeksi on koettu muun muassa avoimen ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentaminen ja huolenaiheista puhuminen. (Nummenmaa & Karila 2011, 63–64.)

Huoltajien omia taitoja ja mielenkiinnon kohteita voi käyttää hyödyksi. He voivat tulla päiväkotiin kertomaan lapsille esimerkiksi omasta työstään tai harrastuksestaan. Päiväkodin arjessa tapahtuvissa päivittäisissä kohtaamisissa on myös tärkeää kuulla kodin tapahtumista. Perhettä olisi hyvä kannustaa kertomaan edellisen illan tai viikonlopun tapahtumia. Varhaiskasvatus on avointa toimintaa, joten huoltajilla on mahdollisuus mennä päiväkotiin seuraamaan toimintaa. Päiväkodissa voisi viettää esimerkiksi avointen ovien päivää. (Heinonen ym. 2016, 231–231.)

Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhteistyössä varhaiskasvattajien ja lasten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan nykyään hyödyntää huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Yhteistyöllä voi olla myös merkitystä huoltajien keskinäiseen

vuorovaikutukseen. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta kaikenlaisissa tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä. (Opetushallitus 2018, 34.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 kerrotaan, että varhaiskasvatuksen toteuttamisen, suunnittelun, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä on pedagoginen dokumentointi. Tämä mahdollistaa huoltajien ja lasten osallistumisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa muun muassa lasten elämästä, kiinnostuksen kohteista ja oppimisesta. (Opetushallitus 2018, 37.)

Kaikenlaisten sähköisten välineiden avulla voidaan lisätä huoltajien osallisuutta. Monille huoltajille esimerkiksi sosiaalisen median käyttö on mielekästä ja mukavaa. Lapsen kasvun kansio on käytössä useassa päiväkodissa ja tähän kansioon dokumentoidaan lapsen kehityksen vaiheita ja arkea päiväkodissa. Nykyään tämä kasvun kansio on toteutettu yhä useammassa päiväkodissa sähköisessä muodossa ja se lisää sekä parantaa huoltajien mahdollisuuksia osallistua kansion tekemiseen. Esimerkkinä tästä on, että päiväkodissa otettu kuva laitetaan / liitetään kansioon ja lapsi kertoo huoltajalle kuvasta, sitten huoltaja kirjoittaa tämän kuulemansa kertomuksen kansioon. Sähköiseen kansioon on helppo lisätä myös kodin tarinoita ja kuvia. (Heinonen ym. 2016, 233.)

Useissa päiväkodeissa toimii vanhempainyhdistys ja tähän toimintaan osallistumalla huoltajat saavat konkreettisen mahdollisuuden vaikuttaa lastensa hyvinvointiin ja arkeen. Sekä sen lisäksi huoltajat pääsevät verkostoitumaan toistensa kanssa. On tärkeää, että vanhempainyhdistys ja päiväkotitoiminta toimivat tiiviissä yhteistyössä. Yksittäisen lapsiryhmän huoltajat voivat myös perustaa vanhempainyhteistyön. Ja tämän tarkoituksena on järjestää erilaista toimintaa, mikä kehittää yhteishenkeä ja vahvistaa lasten turvaverkostoa. Jotta huoltajat voivat toimia yhdessä lasten hyväksi, niin silloin huoltajien on tunnettava toisensa ja tämä on erityisen tärkeää. (Heinonen ym. 2016, 232.)

Päiväkodista lähtevään viestintään on hyvä kiinnittää huomiota, erityisesti viestintätapoihin ja viestinnän määrään. Huoltajilta voisi kysyä mitä ja millä tavoin he haluaisivat, että päiväkotitoiminta toiminnastaan. (Heinonen ym. 2016, 233.)

Huoltajilla on vuorovaikutuksesta varhaiskasvattajien kanssa omat käsitykset. Näitä ovat muun muassa se, miten he ymmärtävät vuorovaikutuksessa oman osallisuutensa ja millaisia odotuksia huoltajilla on. Kasvatusyhteistyöstä huoltajien tulkinnoissa on vaihtelua ja erityisesti siinä on eroa, miten valmiita ja halukkaita huoltajat todella ovat rakentamaan yhteistyötä varhaiskasvattajien kanssa. (Karila 2006, 96.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tausta, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Toimeksiantaja tutkimukselle oli keskisuudessa kunnassa oleva päiväkotitoiminta, joka halusi saada uutta tietoa huoltajien osallisuuden toteutumisesta ja myös kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi. Tutkimustyöni tein yhteen päiväkodissa toimivaan päiväkotiryhmään. Ja tutkimustehtävänä oli tutkia millä tavalla huoltajien osallisuus toteutuu tässä päiväkotiryhmässä. Tavoitteena oli löytää uutta tietoa ja kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi. Tutkimuksen tulokset kerrottiin päiväkodin työntekijöille ja he hyödyntävät niitä päiväkotiryhmässä huoltajien osallisuuden kehittämiseksi.

Tutkimuskysymyksiksi valitsin seuraavat:

1. Miten huoltajat ymmärtävät käsitteen osallisuus?
2. Miten huoltajien osallisuus tällä hetkellä toteutuu?
3. Miten huoltajien osallisuutta voitaisiin kehittää? Mitä toiveita huoltajilla on?

Tutkimuksen aihe tuli oikeastaan oman kiinnostukseni kautta, mutta myöskin toimeksiantajani ehdotti tätä aihetta minulle. Huoltajien osallisuus on mielestäni todella mielenkiintoinen ja myös ajankohtainen aihe. Ja olen kiinnostunut kehittämään osallisuutta yhdessä huoltajien kanssa. Pidän todella tärkeänä sitä, että huoltajien mielipiteitä kuunnellaan ja, että ne otetaan huomioon. Olikin mukava saada kuulla huoltajien näkemyksiä ja mielipiteitä osallisuudesta ja kasvatusyhteistyöstä. Tein syksyllä 2017 kymmenen viikkoa kestävästä työharjoittelusta päiväkodissa ja päiväkotiryhmässä jonne tutkimukseni tein. Harjoittelun aikana tuli paljon mietittyä, millaisen opinnäytetyön haluaisin tehdä. Mietin mikä aihe minua kiinnostaa ja pikkuhiljaa päätin, että haluan tehdä tutkimustyön huoltajien osallisuudesta.

Aloitin tutkimuksen teon marraskuussa 2017 kirjoittamalla tietoperustaa. Tutkimuksen aloittaminen ja koko opinnäytetyöprosessi on ollut minulle tosi hankala ja minulla on aihekin vaihtunut. Ensin aiheenani oli lasten liikunta, mutta sen aiheen hylkäsinkin aika nopeasti. Lopuksi päädyin tähän huoltajien osallisuuteen ja tämä oli hyvä päätös. Olen myös pitänyt prosessin aikana lyhyitä ja pitkiä taukoja tutkimustyön tekemisessä. Tutkimuslupa myönnettiin 8.11.2018. Tutkimuksen aineistona ovat huoltajien täyttämät kyse-

lylomakkeet. Kyselyn toteutin 14.11. – 23.11.2018 ja tutkimustyön raportti valmistui keväällä 2019. Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä, se on kestänyt syksystä 2017 kevääseen 2019.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Aineistonkeruumenetelmänä käytin paperista kyselylomaketta. Tein huoltajille kyselylomakkeen, jossa oli avoimia- ja monivalintakysymyksiä. Tutkimustyöni oli laadullinen tutkimus ja tietoperustan keräsin kirjallisista lähteistä.

Tyypillisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat kysely, haastattelu ja havainnointi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Valitsin kyselyn aineistonkeruumenetelmäksi, sillä mielestäni se sopi parhaiten tutkimukseeni. Ja päätin tehdä paperisen kyselylomakkeen, koska ajattelin että saisin enemmän vastauksia paperisella kyselylomakkeella kuin sähköisellä kyselyllä.

Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä on, että kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti eli ei satunnaisesti. Tutkimus tehdään joustavasti ja suunnitelma tutkimuksen edetessä muotoutuu. Ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. (Hirsjärvi ym. 2009, 161, 164.) Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän erityispiirre on se, että tavoitteena ei ole löytää totuutta tutkittavasta asiasta (Vilkkä 2015, 120). Määrällisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat taas mittaaminen, tiedon strukturointi, objektiivisuus ja tiedon esittäminen numeroin. Määrällinen tutkimusmenetelmä vastaa muun muassa kysymyksiin miten usein / kuinka paljon (Vilkkä 2007, 13).

Kyselylomakkeessa ei ole tarkoitus kysyä asioita mitä olisi kiva tietää tai kiva kysyä. Vaan ennen kyselylomakkeen suunnittelua täytyy olla päätettynä teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet. Kyselylomakkeen kysymykset voivat olla joko avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä. (Vilkkä 2015, 101, 106.) Tekevässäni kyselylomakkeessa oli kaikkia näitä kolmea kysymystyyppiä. Ja ennen kyselylomakkeen suunnittelua olin päättänyt teoreettisen viitekehysten sekä keskeiset käsitteet.

Kyselylomakkeen laadinnassa tärkeää on välttää epämääräisyyttä. Ja tulisi tehdä lyhyitä kysymyksiä, sillä niitä on helpompi ymmärtää kuin pitkiä kysymyksiä. Sekä kysymysten

järjestystä ja määrää on lomakkeessa harkittava. Perusohjeena on, että yleisimmät kysymykset kannattaa laittaa kyselylomakkeen alkuun ja spesifiset loppuun. Lomakkeen tulisi näyttää helposti täytettävältä. Ja lomaketta on myös hyvä kokeilla ennen varsinaista tutkimusta, niin saa palautetta ja voi vielä korjata kysymysten muotoilua. (Hirsjärvi ym. 2009, 202–204.) Yritin tehdä kyselylomakkeesta mahdollisimman selkeän. Sekä kokeilin lomakkeen toimivuutta muutamalle ihmiselle.

Kyselyn alkuun tein lyhyen saatekirjeen, jossa kerroin tutkimuksen tarkoituksesta. Sillä hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää sitä, että tutkittavalle kerrotaan tarpeeksi tietoa tutkimuksesta. Ja vastaaja voi sen perusteella päättää haluaako osallistua tutkimukseen. Kyselyssä ja saatekirjeessä on kaksi tärkeää asiaa. Ne ovat ulkoasu ja sisältö. (Vilkkä 2015, 190.)

Kontrolloituja kyselyitä on kahdenlaisia. Ensimmäinen on informoitu kysely. Siinä tutkija jakaa henkilökohtaisesti kyselylomakkeet. Samalla kun tutkija jakaa lomakkeita, niin hän kertoo tutkimuksen tarkoituksesta ja vastaa kysymyksiin. Vastaajat täyttävät lomakkeet omalla ajallaan ja palauttavat ne joko postitse tai sovittuun paikkaan. Toinen on henkilökohtaisesti tarkistettu kysely, jossa tutkija lähettää kyselylomakkeet postitse ja hakee ne itse sovitun ajan päästä. (Hirsjärvi ym. 2009, 197.)

4.3 Tutkimusaineiston hankinta ja analysointi

Tutkimustyöni tavoitteena oli löytää uutta tietoa ja kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi päiväkotiryhmässä. Tekemässäni kyselyssä oli kahdeksan kysymystä. Kyselylomakkeessa oli kuusi monivalintakysymystä ja kaksi avointa kysymystä. Lomakkeen kysymykset pohjautuivat pitkälti teoreettiseen viitekehukseen eli huoltajien osallisuuden ja kasvatusyhteistyöhön. Mutta myöskin halusin antaa huoltajille mahdollisuuden kirjoittaa vapaasti omia mielipiteitään ja toiveitaan.

Tein tutkimuksen keskisuuren kunnan yhden päiväkodin päiväkotiryhmän lasten huoltajille. Ja tässä päiväkotiryhmässä lapsia oli neljätoista. Kyselyn vastausaika oli 14.11. – 23.11.2018. Vein kyselylomakkeet ja saatekirjeet päiväkotiin ja siellä työntekijät jakoivat ne lasten huoltajille. Päiväkodin työntekijä laitoi myös huoltajille tiedon kyselystä ryhmän viikkotiedotteeseen. Huoltajat palauttivat lomakkeet nimettömästi. Ja vastausajan päätyttyä hain kyselylomakkeet päiväkodista.

Tutkimusaineiston analysoin teorialähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimusmenetelmän metodi ja siinä etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä kahdella tavalla joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta esimerkiksi jonkinlainen toiminnan logiikka tai tyyppikertomus. Kun taas teorialähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle teoriasta. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä teoria ja aiemmat tutkimukset aiheesta ohjaavat todella paljon analyysiä ja käsitteiden sekä luokitusten määrittelyä. (Vilka 2015, 163, 170.) Valitsin teorialähtöisen sisällönanalyysin analyysitavaksi, koska se oli mielestäni sopivin tapa.

Aineiston analysoinnin aloitin melkein heti vastausajan päätyttyä. Kyselyyn oli vastanneet neljästätoista huoltajasta kuusi huoltajaa. Odotin ja toivoin hieman enemmän vastauksia, mutta olen tähänkin ihan tyytyväinen. Kyselylomakkeen monivalintakysymyksiin olivat vastanneet kaikki. Avoimiin kysymyksiin eivät olleet vastanneet ihan kaikki. Saadun aineiston analysoin niin, että jaoin sen teemojen mukaan. Ja katsoin kuinka monta mainintaa on mistäkin asiasta. Etsin vastauksista toistuvia teemoja. Ja poimin vastauksista tutkimuskysymyksiini vastaavat vastaukset. Koin, että sain tutkimustuloksilla vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tutkimusaineiston tulkintaa jatkoin teoreettisen viitekehyyksen avulla. Minulla oli myös käytössä aiempia tutkimuksia huoltajien osallisuudesta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Huoltajien näkemyksiä osallisuuden toteutumisesta

Kyselylomakkeen alussa selvitettiin monivalintakysymyksellä huoltajien näkemyksiä ja mielipiteitä käsitteestä osallisuus varhaiskasvatuksessa. Vastausvaihtoehdot haettiin teoriasta. Nämä olivat osallistuminen yhteiseen toimintaan, mahdollisuus toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, lisää tietoa lapsesta sekä jotain muuta. Tässä kysymyksessä huoltajilla oli mahdollisuus valita useampi kohta.

Viisi vastaajista vastasi osallisuuden tarkoittavan osallistumista yhteiseen toimintaan. Neljä vastaajista vastasi mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ja kolme vastaajista vastasi lisää tietoa lapsesta. Yhdessä vastauksessa kerrottiin osallisuuden tarkoittavan varhaiskasvattajien ja huoltajien vuorovaikutteista suhdetta, jossa puolin ja toisin tietoja jakamalla tuetaan lapsen kehitystä ja kasvua. Voidaan todeta, että tähän vastanneet huoltajat ymmärsivät aika hyvin käsitteen osallisuus, sillä viisi vastaajaa kuudesta olivat vastanneet sen tarkoittavan osallistumista yhteiseen toimintaan.

Sitten kysyttiin huoltajien kokemuksia siitä, saavatko he osallistua ja olla osallisina lapsensa varhaiskasvatuksessa. Kaikki vastaajista olivat vastanneet tähän kysymykseen kyllä. Kysymykseen vastanneiden huoltajien mielestä osallisuus päiväkotiryhmässä näyttää toteutuvan todella hyvin. Huoltajat kokivat saavansa osallistua ja olla osallisina lapsensa varhaiskasvatuksessa.

Myös kartoitettiin mihin huoltajat olivat osallistuneet päiväkodin toiminnassa. Tähän vastausvaihtoehdoiksi oli koottu yleisiä yhteistyön muotoja. Ja näitä on päiväkodissa pidetyt tapahtumat, vanhempainillat, vasukeskustelut sekä huoltajat saivat myös kertoa mihin muuhun toimintaan he olivat osallistuneet. Tässäkin kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kohta.

Kaikki vastaajista olivat osallistuneet vanhempainiltoihin ja vasukeskusteluihin. Viisi vastaajista olivat osallistuneet päiväkodissa pidettyihin tapahtumiin. Myös muita vastauksia oli muutama. Kolmen vastaajan vastauksissa mainittiin päivittäiset keskustelut varhaiskasvattajien kanssa. Ja voidaan todeta, että tähän kysymykseen vastanneet huoltajat

ovat olleet aktiivisia ja osallistuneet moniin asioihin päiväkodin toiminnassa. Se on todella hyvä ja positiivinen asia.

”Päivittäisiin keskusteluihin hoitajien kanssa päivän tapahtumista ja lapsen kuulumisista.”

Lisäksi selvitettiin huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä heidän mahdollisuudestaan vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Neljä vastaaja oli vastannut ei ja kaksi vastaaja oli vastannut kyllä. Kahdessa vastauksessa sanottiin, että he voivat antaa toiveita ja palautetta hoitajille kasvokkain. Ja näin ollen heillä on mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

”No ainakin voin esittää toiveita ja uskon, että niitä myös kuunnellaan, jos niin teen.”

Ja yksi huoltaja joka vastasi ei, niin hän kertoi vastauksessaan näin ”en koe tätä edes tarpeelliseksi. Päiväkodin toimintaa suunnittelevat siellä toimivat ammattilaiset.” Tämän kysymyksen perusteella vaikuttaa siltä, että jostain syystä suurin osa huoltajista ei oikein kokenut mahdollisuutta vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

Kyselylomakkeessa myös tiedusteltiin huoltajien toiveita vanhempainiltoihin. Monivalintakysymyksellä selvitettiin mitä aiheita huoltajat haluaisivat käsitellä vanhempainilloissa. Vastausvaihtoehdoiksi oli koottu vanhempainiltojen yleisimpiä aiheita.

Kaikki vastaajista halusivat keskustella vanhempainilloissa päivän rutiineista ja retkistä. Viisi vastaajaa halusi keskustella ja käsitellä päiväkodin tapoja. Kolme vastaajista halusi keskustelua lasten varusteista / vaatteista. Yksi vastaajista nosti esiin käsien pesun tärkeyden ja kuumeettoman päivän sairastelun jälkeen. Ja kahdessa vastauksessa toivottiin, että vanhempainilloissa kysyttäisiin huoltajien toiveita päiväkodin toiminnalle.

Myöskin kasvatusyhteistyöstä kysyttiin. Haluttiin kuulla ovatko huoltajat tyytyväisiä yhteistyöhön päiväkodin kanssa ja saada perusteluita, mitkä asiat toimivat hyvin. Kaikki vastaajista olivat tyytyväisiä yhteistyöhön päiväkodin kanssa. Vastaajista kaikki kokivat informaation päiväkodin ja kodin välillä toimivaksi. Ja myöskin kaikkien vastauksista ilmeni, että keskustelu varhaiskasvattajien kanssa sujui vaivattomasti ja helposti. Yhdessä vastauksessa keuhuttiin erinomaiseksi päiväkodin lähettämiä viikkotiedotteita ryhmän toiminnasta. Ja hän oli erityisen iloinen, kun viikkotiedotteissa on mukana valokuvia.

Yksi huoltaja oli tyytyväinen, kun saa tietoa lapsestaan ja päiväkodin toiminnasta kysymättä. Tähän kysymykseen vastanneiden huoltajien mielestä yhteistyö päiväkodin kanssa on hyvää ja toimivaa. Ja huoltajat olivat siihen erittäin tyytyväisiä.

”Keskustelu on ollut ystävällistä, rakentavaa, kannustavaa ja muutenkin positiivista.”

”Henkilökunnan tavoittaa helposti ja heitä on helppo lähestyä.”

”Keskustelu sujuu vaivattomasti ja ilman ponnisteluja.”

5.2 Huoltajilta tulleita kehittämisehdotuksia

Monivalintakysymysten lisäksi kyselylomakkeessa oli kaksi avointa kysymystä. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kysyttiin millaista toimintaa huoltajat toivoisivat päiväkotiin. Tällä kysymyksellä huoltajille annettiin mahdollisuus vapaasti kirjoittaa toiveita yhteiselle toiminnalle. Tähän kysymykseen tuli viisi vastausta.

Huoltajilta tuli paljon hyviä ideoita ja ehdotuksia. Kaivattiin selvästi lisää yhteistä tekemistä ja toimintaa. Kaikkien huoltajien vastauksissa toivottiin erilaisia toiminta- ja puuhapäiviä, johon voivat osallistua sekä lapset että huoltajat. Kahdessa vastauksessa toivottiin yhteisiä metsäretkiä tai soitto- ja lauluhetkiä. Lisäksi yksi vastaajista mainitsi, että on saanut kerran hakiessa jäädä leikkimään lapsensa kanssa päiväkotiin. Se oli hänen mielestään kivaa ja hän toivoisi sellaisia päiviä lisää.

”Koska olen töissä lapsen ollessa hoidossa, en päivisin voi osallistua, mutta silloin tällöin jokin tempaus olisi kyllä järjestettävissä.”

”Kevätjuhlat, joulujuhlat, vanhempainillat ovat ok.”

”Esim. isän ja äitienpäivän tienoilla tapahtuva yhteinen aamupala lasten kanssa.”

Toisessa avoimessa kysymyksessä huoltajat saivat kirjoittaa kehitysideoita päiväkodille huoltajien osallisuuden lisäämiseksi. Tähän kysymykseen tuli vain yksi vastaus. Tässä vastauksessa huoltaja kertoi haluavansa välillä tietää tarkemmin, mitä hänen lapsensa

on päiväkodissa tehnyt, koska lapsi ei usein sitä itse hänelle kerro. Hän ehdotti ratkaisuksi vanhempainvarttia, jolloin varhaiskasvattajien kanssa olisi mahdollisuus jutella enemmän.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

6.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia lasten huoltajien osallisuuden toteutumista yhden päiväkodin päiväkotiryhmässä. Tutkimustulosten mukaan huoltajien osallisuus päiväkotiryhmässä näyttää toteutuvan hyvin. Kaikki kyselyyn vastanneista huoltajista kokivat, että saavat osallistua ja olla osallisina lapsensa varhaiskasvatuksessa. Myös Vuorenaan (2016, 9) tekemässä tutkimuksessa huoltajien osallisuus toteutui perheessä ja lasten palveluissa hyvin. Ja Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 5) tutkimuksessa varhaiskasvatuspalvelutarjontaan oltiin ihan tyytyväisiä. Eli tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että tässä tutkimuksessa huoltajien osallisuus toteutui yhtä hyvin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa.

Huoltajan osallisuus tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa lapsen varhaiskasvatuksessa (Kaskela & Kekkonen 2006, 26). Tämän tutkimuksen mukaan huoltajat ymmärsivät aika hyvin mitä käsite huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa. Viisi vastaaja kuudesta vastasivat osallisuuden tarkoittavan osallistumista yhteiseen toimintaan. Tuloksista kävi myös ilmi, että huoltajat ovat aktiivisesti osallistuneet päiväkodin toimintaan. Kolme vastaajaa kuudesta kertoi, että on osallistunut päivittäisiin keskusteluihin varhaiskasvattajien kanssa. Tämä on tärkeä kasvatusyhteistyön muoto. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 sanotaan, että lapsen päivittäiset kokemukset ja kuulumiset jaetaan huoltajien kanssa (Opetushallitus 2018, 34).

Jostakin syystä neljä vastaajaa kuudesta eivät kokeneet mahdollisuutta vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Mistähän tämä johtuu? Kaksi huoltajaa kertoivat, että voivat antaa toiveita ja palautetta varhaiskasvattajille. Yksi huoltaja ei kokenut edes tarpeelliseksi sitä, että hän osallistuisi päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Kun huoltajat osallistuvat päiväkodin toiminnan suunnitteluun, niin silloin esiin tulevat erilaiset näkemykset hyvästä yhteistyöstä ja toimivasta yhteistyösuhteesta (Kaskela & Kekkonen 2006, 26). Tämän takia on hyvin tärkeää, että huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun.

Varhaiskasvattajien ja huoltajien vuorovaikutussuhde on merkittävä ja tärkeä asia lapsen kehityksen kannalta. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö pohjautuu kolmeen käsityk-

seen: varhaiskasvattajilla sekä huoltajilla on olennaista tietoa lapsesta, yhteistyö perustuu kunnioitukseen ja huoltajilla ja varhaiskasvattajilla on yhteiset tavoitteet lapsen kasvatuksessa. (Karila ym. 2006, 91, 93.) Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kyselyyn vastanneet huoltajat olivat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön päiväkodin kanssa. Informaatio kodin ja päiväkodin välillä koettiin toimivaksi, sekä keskustelu varhaiskasvattajien kanssa koettiin helpoksi. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että huoltajat kokevat voivansa luottaa varhaiskasvattajiin ja voivat puhua heidän kanssaan avoimesti. Eli kasvatusyhteistyö näyttää sujuvan tässä päiväkotiryhmässä hyvin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 todetaankin, että tasa-arvoinen vuorovaikutus ja kunnioitus sekä luottamuksen rakentamisen tukevat kasvatusyhteistyötä (Opetushallitus 2018, 34).

Yksi tutkimuksen tutkimuskysymyksistä oli, että miten huoltajien osallisuutta voitaisiin kehittää ja millaisia toiveita huoltajilla on kasvatusyhteistyöhön. Tutkimuksella saatiin jonkin verran kehittämideoita ja tuloksista selvisi, että huoltajat toivoivat lisää sellaista toimintaa, jossa voivat olla mukana sekä lapset että huoltajat. Kronqvist ja Jokimies (2008, 15) kertoivat, että huoltajien osallisuus voi tapahtua monilla eri tavoilla muun muassa huoltajat voivat aktivoitua itse yhteistyöhön tai sitten päiväkotitoiminta voi tukea huoltajia ottamaan kantaa ja tukea lapsiaan yhteistyössä varhaiskasvattajien kanssa. Yksi huoltaja kertoi vastauksessaan, että haluaisi välillä tietää enemmän ja tarkemmin mitä hänen lapsensa on päiväkodissa tehnyt. Hän ehdotti vanhempainvarttia, jolloin olisi halutesaan mahdollisuus jutella enemmän varhaiskasvattajien kanssa. Tämä oli mielestäni loistava ehdotus.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja se miten rehellinen hän on. Koska tutkijan tutkimuksessaan tekemät valinnat, teot ja ratkaisut ovat arvioinnin kohteena. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyn tutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava, kun tutkimuskohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivia eikä teorianmuodostukseen ole vaikuttaneet epäolennaiset tekijät. (Vilkkä 2015, 196.)

Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikista vaiheista kohentaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Kerroin ja selostin tutkimuksen kaikki vaiheet tarkasti. Tutkimuksen luotettavuutta saattoi heikentää se, kun kyselyyn vastasi neljästätoista perheestä vain kuusi perhettä.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tieteelliset asiantuntijat ja tutkijat noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, eli tarkkuutta ja huolellisuutta sekä rehellisyyttä tutkimustyössä (Kuula 2011, 34). Tutkimukselle on hankittu tutkimuslupa. Kyselyyn huoltajat vastasivat nimettömänä, joten kenenkään nimi ei tullut esille missään vaiheessa. Aineisto käsiteltiin luottamuksellisesti ja tulokset raportoitiin rehellisesti. Aineiston analysoinnin jälkeen kyselylomakkeet hävitettiin asianmukaisesti.

6.3 Pohdintaa

Opinnäytetyöprosessi on ollut kaiken kaikkiaan todella haastava ja aikaa vievä projekti, mutta todella opettavainen kokemus. Välillä on tuntunut siltä, ettei tutkimustyö edisty ollenkaan ja olen monta kertaa miettinyt, etten saa tätä ollenkaan valmiiksi. Koin opinnäytetyöni aiheen mielenkiintoisena, mutta jostain syystä silti työn tekeminen tuntui vaikealta. Motivaatio työtä kohtaan on ollut välillä aika heikkoa ja koin kirjoittamisen vaikeaksi. Loppua kohden kuitenkin hiukan innostuinkin kirjoittamisesta ja tutkimustyöstä. Ja nimenomaan tutkimuksen tekemisestä olen oppinut paljon ja näitä oppimiani taitoja aion hyödyntää tulevaisuudessa. Tutkimuskirjallisuuteen prosessin aikana olen perehtynyt hyvin. Nyt olo on todella helpottunut, sillä projekti on vihdoinkin tullut päätökseen.

Jälkeenpäin ajateltuna tein monia virheitä. Kyselylomakkeessa olisi pitänyt olla enemmän kysymyksiä sekä kysymykset olisi pitänyt muotoilla paremmin. Ja kyselyn lisäksi muutamaa huoltajaa haastatteleamalla olisin voinut saada aineistoa enemmän. Sillä nyt aineisto jäi aika suppeaksi ja niukaksi. Mutta kuitenkin koen, että sain tutkimuskysymyksiini silti hyvin vastauksia. Ja mietin myös sitä, että ehkä kyselyä olisi pitänyt markkinoida enemmän tai pidentää vastausaikaa, koska nyt kyselyyn vastasi neljästätoista perheestä vain kuusi perhettä. Pohdin myöskin sitä, että oliko kysely loppujen lopuksi kuitenkin oikea valinta aineistonkeruumenetelmäksi vai olisiko esimerkiksi teemahaastattelu ollut sopivampi menetelmä?

Olen myös oppinut paljon lisää huoltajien osallisuudesta ja huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Ja tutkimustyötä tehdessä huomasin, että huoltajien osallisuus on oikeasti ajankohtainen ja tärkeä aihe. Sillä huoltajien osallisuuden tärkeydestä on alettu puhua enemmän. Huoltajien mielipiteitä on todella tärkeää kuunnella ja arvostaa. Toinen yhtä tärkeä asia on lasten osallisuus. Tämä tutkimus vahvisti tunnetta ja halua päästä kehittämään huoltajien osallisuutta yhdessä huoltajien kanssa. Tutkimustuloksista nousi esiin, että perheet toivoivat yhteisiä tapahtumia, erilaisia toimintapäiviä ja retkiä. Näissä

tapahtumissa huoltajat pääsisivät juttelemaan / tutustumaan toisiinsa ja myös toistensa lapsiin ja saisivat vertaistukea. Huoltajat voisivat myös itse innostua yhdessä järjestämään erilaista toimintaa, mikä kehittää ja vahvistaa yhteishenkeä. Pohdin, että huoltajien verkostoitumista ei ole ehkä hyödynnetty riittävästi tässä päiväkotiryhmässä. Tätä olisi hyvä kehittää jatkossa ja myöskin tutkia lisää.

Sosiaalialan keskeiset eettiset periaatteet ja ammattietiikan lähtökohdat ovat ihmisoikeudet, ihmisarvo ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus (Talentia 2017, 7). Ammatillista kasvua ja osaamista on tullut pohdittua aika paljon prosessin aikana. Ja koen että kasvua on tapahtunut ja ammatillinen osaaminen on vahvistunut. Sain tällä tutkimuksella muun muassa välineitä huoltajien osallisuuden tukemiseen ja kehittämiseen, näitä taitoja aion hyödyntää tulevassa työssä varhaiskasvatuksen opettajana. Tästä on hyvä jatkaa omaa kasvattajuutta ja aloittaa mahdollisesti tulevaisuudessa työ lasten ja perheiden kanssa päiväkodissa.

LÄHTEET

Heinonen, H.; Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hujala, E.; Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Jelli 2018. Osallisuus-sanastoa. Viitattu 25.1.2018. www.jelli.fi > Yhdistykset yhteistyössä > Osallisuus > osallisuusaineistoa > osallisuussanastoa.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto Oy.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A-R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatustutkimus. Tampere: Vastapaino

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. Viitattu 25.3.2019 https://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uud. p. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Koivunen, P. L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kronqvist, E. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadunarvioijina. Tuloksia Vainkuta vanhempi- selvityksestä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 1.12.2017 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Lundán, A. 2009. Kutsu dialogisuuteen. Diskurssianalyttinen tapaustutkimus kasvattajan ja lapsen haasteellisesta vuorovaikutuksesta päiväkodissa. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Määttä, P. & Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. 2. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nummenmaa, A-R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro.

Pukari, P. 2006. Vanhemmat osallisina – käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 25.1.2018 <http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>

Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Pedatieto Oy.

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Viitattu 12.5.2019 <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 1.12.2017 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanneraho_PG_2014.pdf?sequence=1

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Mitä osallisuudella tarkoitetaan? Viitattu 16.11.2017 www.thl.fi > Aiheet > Hyvinvointi- ja terveyserot > eriarvoisuus > hyvinvointi > osallisuus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoja.

Varhaiskasvatuslaki 580/2015. Annettu Helsingissä 8.5.2015. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. Viitattu 24.3.2019. https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Venninen, T.; Leinonen, J.; Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. "Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?" Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Työpapereita 2011:2. Viitattu 8.5.2019 http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivako-deissa_2011.pdf

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilpas, B. & Tast, S. 2011. Osallisuutta ja näkkileipää. Kehittämisen ja käytännön tutkimuksen rajapinnalla. Teoksessa Mäkitalo, A-R.; Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 25. Helsinki: Yliopistopaino.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 25.1.2018 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>

Tutkimuslupa-anomus

Jasmin Rantala

jasmin.rantala@edu.turkuamk.fi

Tutkimuslupa-anomus

6.11.2018

Varhaiskasvatuksen johtaja

xxxx

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opinnäytetyötä xx päiväkodille. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten huoltajien osallisuus toteutuu varhaiskasvatuksessa. Tavoitteenani on löytää uutta tietoa ja kehittämisideoita huoltajien osallisuuden lisäämiseksi päiväkotiryhmässä ja kertoa tietoa päiväkodin työntekijöille. Tutkimuksen tuloksia olisi tarkoitus hyödyntää päiväkotiryhmässä osallisuuden kehittämiseksi.

Selvitän huoltajien kokemuksia osallisuudesta. Käytän tietojen keräämiseen liitteenä olevaa kyselylomaketta. Tutkimus on laadullinen. Tiedonkeruu tapahtuu avoimilla- ja monivalintakysymyksillä. Tutkimus olisi tarkoitus toteuttaa aikavälillä 14.11. – 23.11.2018 xx päiväkodissa. Vien kyselylomakkeet päiväkotiin ja pyydän, että huoltajat palauttavat ne nimettömästi. Kokoan tutkimuksen tuloksista yhteenvedon. Palautan tutkimukseni Turun ammattikorkeakouluun ja myös toimeksiantajalle. Opinnäytetyöni olisi tarkoitus valmistua keväällä 2019.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten huoltajat ymmärtävät käsitteen osallisuus?
2. Miten huoltajien osallisuus tällä hetkellä toteutuu?
3. Miten huoltajien osallisuutta voitaisiin kehittää? Mitä toiveita huoltajilla on?

Työtäni ohjaa Turun ammattikorkeakoulusta Marika Kouki.

Yhteistyöterveisin Jasmin Rantala

Sosionomiopiskelija

LIITTEENÄ

Opinnäytetyösuunnitelma

Kyselylomake

Saatekirje huoltajille

Hei xx - ryhmän huoltajat!

Olen Jasmin Rantala ja olin työharjoittelussa xx – ryhmässä syksyllä 2017. Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Opintoihini sisältyy opinnäytetyö. Teen opinnäytetyön aiheesta huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen ja tarkoitukseni on tällä kyselyllä saada teidän huoltajien kokemuksia ja näkemyksiä osallisuudesta. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään päiväkotityön kehittämiseen.

Palauta tämä kysely päiväkotiin nimettömästi täytettynä viimeistään **23.11.2018**, kiitos. Jokainen vastaus on arvokas ja tärkeä!

Jos teille tulee jotain kysymyksiä tästä kyselystä tai tutkimuksesta. Voitte ottaa minuun yhteyttä soittamalla tai sähköpostilla.

Puh.

jasmin.rantala@edu.turkuamk.fi

Yhteistyöterveisin Jasmin Rantala

Huoltajien kyselylomake

Huoltajien osallisuus -kysely

1. Mitä tarkoittaa teidän mielestä käsite huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa?

osallistumista yhteiseen toimintaan

mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin

lisää tietoa lapsesta

jotain muuta, mitä

2. Koetteko, että saatte huoltajina osallistua ja olla osallinen lapsenne päivähoidossa?

kyllä

en

3. Millaisiin asioihin olette osallistuneet päiväkodin toiminnassa?

päiväkodissa pidettyihin tapahtumiin

vanhempainiltoihin

vasukeskusteluihin

johonkin muuhun, mihin

4. Oletteko tyytyväisiä yhteistyöhön päiväkodin kanssa?

kyllä en

Perustelut:

5. Onko teillä mahdollisuutta vaikuttaa päiväkodin toiminnan suunnitteluun?

on ei

Jos on niin, miten?

6. Millaista toimintaa toivoisitte päiväkodissa järjestettävän, johon te huoltajat voisitte myös osallistua? Tähän voitte kirjoittaa ehdotuksia.

7. Mitä asioita / aiheita haluaisitte, että vanhempainilloissa käsitellään?

- päivän rutiinit
- päiväkodin tavat
- lasten varusteet
- lasten retket
- jotain muuta, mitä

8. Lopuksi voitte kirjoittaa kehitysideoita päiväkodille huoltajien osallisuuden lisäämiseksi.

Kiitos paljon vastauksistanne ja osallistumisestanne tutkimukseen. 😊